

М. Ю. Мифоненко,
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
Вінницький торгівельно-економічний інститут КНТЕУ

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

М. Myronenko,
Ph.D. in Economics, assistant professor of finance, Vinnitsa Trade and Economic Institute KNTEU

ROLE OF GOVERNMENT IN FORMULATING PROGRAMS SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT UNDER GLOBALIZATION

Розглянуто роль держави у формуванні програм соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах глобалізації. В сучасних умовах становлення ринкової економіки України все більшу роль відіграє розробка програм розвитку, які враховують територіальні соціально-економічні диспропорції регіонів, що вимагає чіткого визначення принципів регіонального поділу, аналізу умов і факторів формування ринку. У статті досліджується роль держави в поступовій інтеграції регіонів України в світову економіку, визначена необхідність цього процесу.

Role of the state in the formation of programmes of social-economical development of the regions of Ukraine under the conditions of globalization. The article investigates the role of the state in the progressive integration of the regions of Ukraine into the global economy, motivates the necessity of this process. The mechanism of designing programmes of the development of the regions under the conditions of globalization, its aim and structure are represented.

*Ключові слова: держава, регіон, соціально-економічний розвиток, глобалізація, регіональні програми.
Key words: state, region, socio-economic development, globalization, regional programs.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Глобалізація економічної діяльності є однією з головних тенденцій в розвитку сучасного світу, що величезним чином впливає не лише на економічне життя, але й тягне за собою політичні (внутрішні і міжнародні), соціальні і навіть культурно-цивілізаційні наслідки. Ці наслідки все більше відчують на собі практично всі країни і серед них, звичайно, Україна, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в світову економіку. Тому приєднання до цього процесу має не лише теоретичне, але і суто практичне, і причому надзвичайно важливе, значення для України, для її зовнішньоекономічної, а в більш широкому значенні — всієї економічної політики.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Процес глобалізації світової економіки з кожним роком посилюється і постійно розширює свої кордони,

проте, аналізуючи інтеграцію України в транснаціональну економіку, слід відзначити її нерівномірний характер [1]. У процесі глобалізації економіки реально беруть участь лише великі промислові міста, а абсолютним флагманом є Київ, середні і невеликі провінційні міста практично повністю виключені зі сфери уваги транснаціонального капіталу, що не дає можливість залучати фінансові ресурси світового капіталу, а в сільській місцевості вплив глобальних процесів наближений до нуля.

Для рівномірної участі всіх територій країни в інтеграційному процесі необхідно створення державної програми соціально-економічного розвитку регіонів в умовах глобальної економіки. Відмітимо, що реалізація великих інвестиційних проектів і програм можлива лише в деяких регіонах України в рамках соціально-економічного розвитку цих регіонів. Крім того, інвестиційні та організаційні проблеми проекту не можуть

бути вирішені поза підтримкою регіональних властей, в тому числі і фінансової, а також без використання законодавчих і податкових інструментів адміністрації регіону.

Коректно сформовані і прийняті регіональними законодавчими та виконавчими органами України економічні, інвестиційні та соціальні пріоритети можуть дозволити створити інвестиційним проектам не лише необхідну підтримку (податкові пільги, захист інтересів інвестора), а й забезпечення гарантіями відповідного рівня (регіонального, державного). Отже, програми розвитку регіонів можуть представити реальний механізм реформування економіки регіону.

Однак програми соціально-економічного розвитку регіонів, що розробляються і реалізуються сьогодні мають ряд недоліків, що не дозволяють оптимально використовувати фінансовий, ресурсний і організаційний потенціали регіону, можливості інвестиційних механізмів, технологій та інструментів. У результаті ці програми не можуть реально сприяти залученню в регіон додаткових інвестиційних ресурсів і не можуть використовувати позабюджетні джерела фінансування регіональних програм.

Основними недоліками існуючих підходів є, по-перше, відсутність єдиної методичної бази при розробці регіональних програм та їх концепцій.

По-друге, низький методичний рівень аналізу, планування і прогнозування регіонального бюджетного процесу, регіональних ринків, що проводяться без урахування фактора забезпечення економічної безпеки регіону.

По-третє, відсутність системного підходу у формуванні законодавчої бази розвитку регіону.

По-четверте, відсутність зв'язку програм розвитку бюджетотворюючих підприємств, їх інвестиційних проектів і програм з інвестиційними та фінансовими регіональними пріоритетами, інтересами та тенденціями розвитку соціальної сфери України.

По-п'яте, відсутність інформаційного супроводу процесу реалізації програм соціально-економічного розвитку, в тому числі на основі використання сучасних інформаційних технологій, створення позитивного іміджу програми як в регіоні, для мобілізації внутрішніх ресурсів, так і за кордоном, для залучення стратегічних партнерів і потенційних інвесторів в економіку регіону. Весь спектр цих проблемних питань стримує інтеграційні процеси щодо входженню регіонів України у глобальну економіку.

Для кожного регіону України механізм реалізації програм соціально-економічного розвитку є індивідуальним. Однак методики створення таких механізмів можуть бути загальними, засновані на ефективному досвіді, а також на загальноекономічній ситуації в державі та регіоні [2].

Стратегічні цілі програми соціально-економічного розвитку будь-якого регіону України, це передусім забезпечення стабільного і збалансованого розвитку економіки регіону на основі найбільш ефективного використання його ресурсного потенціалу, в тому числі раціонального природокористування [3]. Для цього передусім необхідно законодавче забезпечення програми

розвитку регіону, що враховує вимоги міжнародних інвестиційних інститутів. Крім того, необхідна структурна перебудова організаційно-виробничої інфраструктури регіону відповідно до вимог глобалізації світової економіки [4].

Виходячи з вищезазначеного, структуру регіональної програми соціально-економічного розвитку повинні формувати такі основні елементи:

1. Оцінка стану регіональних ринків промислових і продовольчих товарів, експортного потенціалу. Крім традиційного аналізу стану економіки регіону, вкрай необхідне проведення досить глибоких регіональних маркетингових досліджень таких, як стану ринків продукції та послуг, вироблених в регіоні, так й їх імпорту. Такі дослідження дозволяють: визначити можливі масштаби і потенційні перспективи розвитку діючих виробництв та створення нових, оцінити експортний потенціал регіону, можливості його розвитку і на цій основі виявити можливі обсяги залучення додаткових кредитних ресурсів, визначити основні напрями міжнародного інвестиційного співробітництва та стратегічних партнерів. Масштаби такого регіонального маркетингу визначаються сформульованим адміністрацією регіону завданням і наявністю ресурсів на дослідження.

2. Основою побудови структури програми соціально-економічного розвитку регіону, а також формування механізмів її реалізації є бюджетний процес, його аналіз, планування і прогнозування розвитку. Оскільки саме аналіз стану бюджетного процесу дозволяє виділити підприємства, програми, розвиток яких повинен бути пріоритетним для адміністрації, та має забезпечуватися бюджетною підтримкою і скласти основу інвестиційних програм. Планування та прогнозування регіонального бюджетного процесу дає необхідну базу для формування соціальних програм і планування їх ресурсної забезпеченості. Такий аналіз дає можливість створити систему податкових пільг для бюджетно і соціально значущих підприємств та їх програм.

Результати аналізу соціально-економічної ситуації в регіоні, бюджетного процесу, а також регіональний маркетинг повинні дозволити чітко визначити економічні пріоритети і намітити шляхи забезпечення їх реалізації [5].

3. Оцінити соціально-демографічну ситуацію в регіоні, соціальні програми та пріоритети. Крім загальноприйнятих аспектів аналізу соціально-економічного становища регіону: чисельність, статева структура, міграція, рівень життя, основні джерела і рівень доходів, купівельна спроможність, рівень і структура витрат і споживання, рівень безробіття, необхідно в рамках програм розвитку регіонів відображати: соціальні пріоритети регіону, що дозволить в умовах дефіциту ресурсів зосередитися на основних соціальних проблемах, а також створить організаційні та податкові стимули розвитку. Наявність достовірного аналізу тенденцій соціально-демографічного розвитку регіону дозволить потенційним інвесторам, розробникам і тим хто реалізує програми розвитку регіону, прогнозувати напрями руху ринків, визначати свої інтереси і крім цього, сприяти розширенню кола потенційних інвесторів.

4. Одним з важливих джерел залучення додаткових інвестиційних ресурсів є міжнародні, міжрегіональні зв'язки. Розширення зв'язків відповідає нинішнім перетворенням в Україні, тенденціям залучення нашої держави до європейських інтеграційних процесів. Отже, розвиток міжрегіональної співпраці — це один із шляхів до стабільного економічного розвитку.

5. Важливим елементом інфраструктури регіону повинна бути організація взаємодії регіональних банків із зарубіжними банками і фінансовими компаніями, пошук зарубіжних стратегічних партнерів і потенційних інвесторів. Тому створення у Європі привабливого іміджу українського регіону, як надійного ділового партнера, враховує і захищає інтереси інвестора та сприяє зміцненню співробітництва.

6. У комплекс програм щодо забезпечення реалізації розвитку регіону входить і програма кадрового забезпечення, основним завданням якої є організація системи підвищення кваліфікації перепідготовки та стажування персоналу всіх ланок, зайнятих у реалізації програми розвитку регіону.

7. Інформаційно-рекламний та організаційний супровід програми соціально-економічного розвитку регіону, який може бути виділено в окрему регіональну програму, наприклад "Інвестиційний потенціал регіону", це передусім, цілісна система інформаційно-аналітичних проектів про економічну та інвестиційну ситуацію в регіонах України, про найбільш привабливі інвестиційні пропозиції, про діяльність фінансових інститутів, комерційних структур та інших суб'єктів інвестиційного ринку, а також про економіко-географічний, політичний, демографічний, екологічний та соціальний стан.

Найбільш важливим напрямом інформаційного супроводу програм соціально-економічного розвитку регіонів є проекти на динамічному ринку Internet-послуг. Такі проекти дають можливість за допомогою Internet створити єдиний інформаційний простір, який демонструє потенціал регіону, а також середовище спілкування, просування та реалізації регіональних проектів і програм.

Варто наголосити на тому, що до складу програми соціально-економічного розвитку, повинні входити такі основні елементи: інформаційно-рекламні, тіле, відео, друковані матеріали про регіон, галузі, фірми, про регіональних політичних діячів. Вагомим важелем у реалізації соціально-економічних програм є презентації регіону зарубіжним стратегічним партнерам, цільові поїздки представників зарубіжних регіональних адміністрацій і ділових кіл, потенційних інвесторів в регіони України, організація та участь у виставках і ярмарках в регіонах України та за кордоном.

Комплекс узгоджених і взаємопов'язаних заходів дозволяє створити механізми практичної реалізації програми соціально-економічного розвитку регіону та входження його в процес світової інтеграції. Крім того, необхідне усвідомлення того, що в умовах глобалізації світової економіки стирається грань між організаційними, фінансовими, інвестиційними, законодавчими механізмами реалізації програм. Вони все більше виступають у вигляді комплексу взаємопов'язаних і взаємозалежних рішень. Таким чином, програму соціально-економічного розвитку регіону правильніше називати

інтегрованою системою цільових програм розвитку регіону.

ВИСНОВКИ

У разі грамотної реалізації соціально-економічної регіональної політики, на всіх рівнях державної влади, відбудеться входження в світовий процес глобалізації не тільки великих міст, але і провінцій України, без розвитку яких неможливо процвітання країни в цілому. Інтенсифікація процесу глобалізації дасть можливість залучення світових фінансових ресурсів у сільську місцевість і покладе початок повноцінного входження України у світовий інтеграційний процес. Роль держави у формуванні регіональної політики та її реалізації, вкрай велика, і багато в чому тільки від неї залежить, коли і на яких умовах Україна зможе повноцінно брати участь у глобальних процесах розбудови єдиної світової економіки.

Література:

1. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір: монографія / [О.О. Любівцева та ін.]. — К.: Київ. ун-т, 2010. — 160 с.

2. Социально-экономический потенциал региона [Текст]: монография / ред. О.Ф. Балацкий. — Суми: Університетська книга, 2010. — 364 с.

3. Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004—2015 гг. "Шляхом Європейської інтеграції" / Гальчинський А.С., Геєць В.М. та ін. — К.: ІІЦ Держкомстату України. — 2004. — С. 36—45.

4. Стратегія економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2005—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/DocJ2AHQ

5. Куйбіда М., Черніцина К. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів / М. Куйбіда, К. Черніцина // Демократичне врядування / Науковий вісник. — 2010. — Вип. 5. — С. 35—45.

References:

1. Lyubivtseva, A.A. (2010), Hlobalizatsiia svitovoho hospodarstva: heoprostorovyj vymir [Globalization of the world economy: a geospatial dimension], Kyiv University, Kyiv, Ukraine.

2. Balatsky, A.F. (2010), Sotsyal'no-ekonomycheskyj potentsyal rehiona [Socio-economic potentsiala the region], University Book, Sumy, Ukraine.

3. Halchynskiy, A.S., and Heyets, V.M. Stratehiia ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrainy na 2004—2015 hh. [Strategy of development of economic and social Ukraine 2004—2015 h], ICH State Statistics Committee of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

4. Vinnytsia Regional State Administration. (2014), "The strategy of economic and social development of Vinnytsia Oblast for 2005—2015", available at: http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/DocJ2AHQ (Accessed 24 October 2014).

5. Kuibida, M. Chernitsyna, K. (2010), "State regulation of social and economic development", Democratic Governance, vol. 5, pp. 35—45.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2014 р.